

BOERDERIJ DEN BURGH

NIEUWSBRIEF

Nummer 75 | December 2012

VOORWOORD

Deze nieuwsbrief is dunner dan u gewend bent. Dat heeft te maken met het feit dat we u als vriend van Stadsherstel Amsterdam een boekje willen aanbieden over de bijzondere geschiedenis en restauratie van Raamsteeg 6. Dit rijksmonument stond op de nominatie om te worden gesloopt. Er was zelfs al een vergunning voor sloop afgegeven.

Door de vorstelijke bijdrage die we van u als vriend mochten ontvangen kon Stadsherstel dit pand redden. Wij zijn u daar zeer dankbaar voor. Tijdens de vriendenwandeling hebt u de restauratie van dichtbij kunnen bekijken. Inmiddels is het pand in gebruik als winkel met erboven een woning.

En er gebeurt natuurlijk meer op het terrein van het behoud van monumenten in en rond Amsterdam. In deze nieuwsbrief leest u over de restauraties van Herengracht 532 / Reguliersgracht 2, de vrijmetselaarsloge in de Vondelstraat en boerderij Den Burgh in Hoofddorp. De rubriek Restauraties in kort bestek, geeft informatie over de overige lopende projecten van Stadsherstel.

Ik hoop dat u deze nieuwsbrief en het boekje over Raamsteeg 6 met plezier zult lezen. Misschien wel onder de kerstboom.

Onno Meerstadt,
directeur

INHOUD

BOERDERIJ DEN BURGH	2
HERENGRACHT 532 / REGULIERSGRACHT 2	3
VRIJMETSELAARSLOGE VONDELSTRAAT	5
RESTAURATIES IN KORT BESTEK	6

COLOFON

Nieuwsbrief 75, december 2012
Een uitgave van: Stadsherstel Amsterdam N.V.

Redactie
Monique Hollenkamp
Jeanette Tromp
Liz van Omme

Contact
020 52 000 60
info@stadsherstel.nl
www.stadsherstel.nl

Vormgeving: Kamiel Vorwerk
Drukwerk: Zwaan Printmedia

Dit boekje is geheel FSC-gecertificeerd geproduceerd

Foto omslag: Willem van Iterson

CULTUUR

Stadsherstel draagt cultuur een warm hart toe. Onze nieuwe cultuuragenda, ook te vinden op

WWW.STADHSHERSTEL.NL, geeft het actuele overzicht van de diverse culturele activiteiten die in de bijzondere locaties plaatsvinden.

Zelf een bijzondere locatie huren? Neem contact op met zalen@stadsherstel.nl of bel 020-52 00 090.

VAN BOUWVAL TOT RESTAURANT

“Het is bijzonder om te zien hoe Boerderij Den Burgh zich tijdens het restauratieproces transformeert van bouwval tot restaurant. En het blijft fantastisch om dit proces van dichtbij mee te maken”, vertelt projectleider Willem van Iterson.

HET BEGIN

In de vorige nieuwsbrief vertelden wij u al over deze langgevelboerderij die dateert uit 1859 en daarmee een van de eerste boerderijen is die na de drooglegging van de Haarlemmermeer is neergezet. Omdat de boerderij ernstig in verval was geraakt benaderde de gemeente Haarlemmermeer Stadsherstel om de boerderij over te nemen en te restaureren. En zo geschiedde.

De aannemer ging begin juni 2012 van start met het verwijderen van de begane grondvloer en het slopen van de oude rieten kapconstructie, zodat nog voor de bouwvakantie, onder toezicht oog van belangstellenden, door Jeroen Nobel, Wethouder Financiën, Wonen, Groen en Recreatie gemeente Haarlemmermeer, de ‘laatste paal’ geslagen kon worden.

VERTRAGINGEN

Vervuilde grond zorgde helaas voor vertraging en pas na de bouwvakantie kon de nieuwe begane grondvloer worden gestort. De kapconstructie onderging een ware metamorfose. Verrotte en met zwam aangetaste muurplaten, spanten, pen-gatverbindingen, balken en vloerdelen werden op chirurgische wijze vervangen. De natte herfst zorgde opnieuw voor vertraging, maar eind oktober kon er dan eindelijk worden begonnen met de rieten kap.

MAAND VAN DE WAARHEID

Op 29 oktober vierden we het ‘hoogtepunt’, maar november werd pas echt de maand van de waarheid. Het plaatsen van de enorme staalconstructie voor de nieuwbouw kon beginnen. Ook moesten de aluminium en stalen puien worden geplaatst, om de boerderij voor de winter wind- en waterdicht te laten zijn.

De oude sporenkap met rondspanten in ere hersteld

Achterzijde van de boerderij met de vloer van de uitbreiding vlak voor de stort

De vele als ‘Meccano’ uitzijnde onderdelen zijn met grote precisie aan elkaar bevestigd middels bouten en de grote lamellen zijn geplaatst.

RESTAURANT MET CACHET

Ondertussen worden ook de plannen voor het interieur uitgewerkt. Wat komt er op de vloeren? Wat worden de kleuren? Meer uitgesproken, landelijk,

misschien moderner? Over alles is nagedacht! Onze huurders Roos en Juriaan Temme, die de boerderij zullen exploiteren als restaurant, zijn er druk mee. Van het lichtknopje tot aan het toilet, allemaal zaken die met elkaar samenhangen. De complete sfeer en uitstraling maken het verschil tussen een eenvoudig interieur of een chique en sfeervol restaurant. Voor wat betreft Den Burgh: chique en sfeervol gaat het worden, dat kunnen we met zekerheid zeggen! Een restaurant met cachet.

Ook de tuin en het buitenterrein wordt niet vergeten. Patricia Debie van Debie & Verkuijl Tuin- en Parkrestauratie heeft een schitterend ontwerp gemaakt, passend bij de boerderij en de oorspronkelijke indeling van de kavel. De terreinaannemer, AW Vessies uit Lisse, gekozen na een spannende aanbesteding, gaat in januari aan de slag, zodat ook dit onderdeel bij de oplevering gereed kan zijn.

Boerderij Den Burgh: ‘Van bouwval tot restaurant’ is een uniek restauratieproject waarbij alle facetten van de bouw bij elkaar komen. Het wordt een spannende uitdaging om de opleverdatum van 28 februari 2013 te halen, maar er wordt hard gewerkt. Van Iterson: “Het bouwteam bestaande uit Aannemer Holleman, Goorhuis Installatietechniek, Bouwkundigbureau Steur, Evers Partners, huurders Temme en Stadsherstel, leveren tijdens dit proces een topprestatie. Samen met hen gaan we ervoor en één ding is zeker: het wordt schitterend!”

Blijf op de hoogte van de laatste ontwikkelingen via het blog: www.denburgh.nl

EEN DUBBEL PAND ONDER ÉÉN KAP

Het hoekpand Reguliersgracht 2 / Herengracht 532 bestaat van oorsprong uit twee laat 17e- eeuwse panden die later werden verbonden door een groot schilddak. Het betreft twee rijksmonumenten, waarvan de interieurs door verschillende verbouwingen sterk verschillende uitstralingen hebben.

EEN KLEINE GESCHIEDENIS

NIEUWE KANSEN

Met aankoop van het monumentale bouwblok aan de Herengracht kon Stadsherstel uiteindelijk weer een monument op deze hoofdgracht verwerven. Lange tijd maakten de prijzen van te ontwikkelen en te restaureren monumentaal vastgoed op dit soort prominente locaties een aankoop door de N.V. onmogelijk. Nu, met een veranderende vastgoedmarkt, ontstaan er nieuwe kansen. Daarbij komt in dit geval de omstandigheid dat de eigenaren Stadsherstel een betrouwbare partij vonden, die zorgvuldig met hun lang gekoesterde familiebezit zou omgaan.

De laatste loodjes bij het hoekpand.
Foto: Monique Hollenkamp

GERESTAUREERDE LANTAARN

Toen Stadsherstel het bouwblok aankocht, kozen we ervoor de twee voornamen huizen niet verder op te splitsen in kleinere eenheden. Een dergelijke ingreep, die ongetwijfeld eenvoudiger te verhuren eenheden zou hebben opgeleverd, zou een te grote ingreep zijn in de bijzondere interieurs.

Nu zijn door aannemer VIOS, onder supervisie van vader en zoon Prins, met veel zorg voor de bestaande verhoudingen en oude aanwezige onderdelen, twee ruime, maar toch knusse woningen gerealiseerd. De 'kers op de taart' is de prachtig gerestaureerde lantaarn aan het pand die mogelijk werd gemaakt door een bijdrage van de Vrienden van Stadsherstel.

KLASSIEK AMBACHT

Nog even terugkomend op het architectenduo Prins. Vader Gerard, achter in de zeventig, restauratiearchitect in hart en nieren, is tegenover de Amstelkerk in het rode hoekhuis met de ooievaar in de gevel, nog iedere dag te vinden achter zijn tekenbord. Kijk daar eens door de winkel deur naar binnen en u zult hem zien zitten met een schetspotlood in zijn hand, want aan computertekeningen doet hij niet. Hier wordt nog het klassieke architectenambacht verricht: schetsrol, potloden, rotring inktpen. Zoon Nico is de verbindende factor met de bouwplaats en zorgt ervoor dat de vaderlijke ontwerpen kunnen worden uitgevoerd conform de huidige bouwvoorschriften en procedures. Een praktisch stel.

De buurpanden Reguliersgracht 2 en Herengracht 532 werden in de tweede helft 17e eeuw neergezet door Gerrit van Ernst als twee eenvoudige en ondiepe woonhuizen. Met name over Herengracht 532 zijn een aantal interessante zaken te melden. In 1679 biedt Gerrit dit pand aan op een veiling. Daar wordt het voor 2.620 gulden gekocht door Sara Priem, waarna het huis via haar dochter vererft aan de familie Van Dinter. Deze blijven tot 1760 eigenaar, maar verhuren het ondertussen. Onder meer aan ene Louis Renouard uit Charlemont, door de Koning van Engeland aangesteld spion voor maritieme zaken in Holland en tevens beroemd tekenaar van exotische vlinders en insecten.

Na de familie Van Dinter volgen verschillende eigenaren, tot het huis in 1809 door Henriëtte Albetina Moralla van Cattenburch voor 8.725 gulden wordt gekocht. Mogelijk is zij het die de huidige deurpartij aan de Herengracht van een empire roedenverdeling laat voorzien (het voorhuisvenster is sindsdien tweemaal zo hoog als op de afbeelding bij Philips).

SNODE PLANNEN

Begin 1885 wordt Herengracht nummer 532 gekocht door Hendrica van Nieuwenhuysen, tapster in een café aan de toenmalige Binnen-Amstel 8. Zij wil het pand ombouwen tot een luxe bordeel. De burens van 530 verhinderen dit snode plan ter wille van de 'gemoedsrust' van hun pupil. Rond 1914 wordt er kantoor gehouden door mr. Henri Rudolph Goudsmit, advocaat en plaatsvervangend raadsheer. Hij wordt later bijgestaan door zijn dochter Ada Goudsmit en zijn zoon Boudewijn Caspar Goudsmit. Ada zou één van de eerste vrouwelijke advocaten in Nederland worden en het eerste vrouwelijke lid van de Provinciale Staten.

Nog vóór de oorlog komen beide panden in het bezit van de familie Meijer. Otto Meijer is conservator in het Stedelijk Museum te Amsterdam en heeft aanvankelijk het plan aan de Reguliersgracht te wonen en aan de Herengracht galerie te houden. Hoewel dit geen realiteit wordt, is het desalniettemin een belangrijk huis voor de kunst in de jaren na de oorlog.

Reclame tekstschrijver Jaap de Kreek, huurder van het pand van 1972 tot 1994 weet aanstekelijk te vertellen over die tijd:

"Het pand fungeerde als een broedplaats voor creatieve zelfstandigen. Zo hebben er verschillende ontwerpers en kunstenaars een werkruimte gehad. Om er twee te noemen: Ton Giesbergen (ontwerper van het symbool voor 4/5 mei, de rood-blauwe fakkel) en Jeroen Henneman (kunstenaar, bekend van het monument 'De Schreew' voor Theo van Gogh).

Toen wij het pand in die periode opknaptten, ontdekten we onder het toilet op de eerste verdieping een luik. Hier bleek een vluchtruimte verborgen te zijn, waar 4 à 5 personen voor korte tijd konden onderduiken. Het verhaal ging dat een toenmalige bewoner Joden met dit onderdak lokte om hen vervolgens bij de Duitsers aan te geven voor de premie. Nadien schijnt men hem uit wraak in de Reguliersgracht verdrinken te hebben."

Met de huidige ingrijpende renovatie komt er weer een betrekkelijke rust in de bewoningsgeschiedenis: twee riante woningen die volledig zijn aangepast aan de huidige wooneisen.

Beelden van het fun-
deringsherstel. Het
opvangen en stutten
van de bouwmuren.

Het gebouw van de Amsterdamse vrijmetselaars in de Vondelstraat ondergaat een ware metamorfose. Twee panden, ooit samengevoegd om als een geheel te gebruiken, worden weer van elkaar gescheiden. Maar wel met behoud van het unieke karakter.

UNIEKE VRIJMETSELAARSLOGE IN OUDE LUISTER HERSTELD

Het is voor velen toch altijd een beetje spannend, iets over de vrijmetselaars. En spannend is ook de restauratie van hun panden die op dit moment plaatsvindt. Een voor Nederland zeldzaam gebouw, speciaal ingericht voor gebruik door de Amsterdamse vrijmetselarij, is gered.

VAN BIERHUIS EN BALZAAL

De Amsterdamse Vrijmetselaars beschikken met twee panden in de Vondelstraat over een unieke huisvesting. Nummer 41, op de hoek van de Vondelstraat en de Eerste Constantijn Huygensstraat, werd door de beroemde architect Cuypers in 1873 gebouwd in opdracht van Heineken. Dit werd 'het Bierhuis', waar bezoekers werden ontvangen en bijgeschonken. Nummer 39, 'het Vondelhuis', stamt uit 1880 en was ooit een balzaal.

Beide panden werden in 1903 door de vrijmetselaars van Amsterdam gekocht. In 1910 werden de panden samengevoegd tot één geheel en kwam de huidige zo kenmerkende maçonnieke voorgevel tot stand. Ruim honderd jaar later verkeerden beide panden zowel inwendig als uitwendig in zo'n slechte staat dat de vrijmetselaars Stadsherstel benaderden. Afgelopen voorjaar zijn we gestart met de restauratie van dit unieke rijksmonument.

EEN ZELDZAME CONSTRUCTIE

Om de restauratie te kunnen financieren verkochten de vrijmetselaars nummer 41 aan Stadsherstel. De Vrijmetselaars zullen hun activiteiten in nr. 39 voortzetten en blijven tevens gebruik maken van het souterrain van nr. 41. Het overige deel van dat pand zal na res-

tauratie door Stadsherstel als bedrijfsruimte worden verhuurd. De Vrijmetselaars Stichting Amsterdam en Stadsherstel Amsterdam zijn gezamenlijk opdrachtgever van de restauratiewerkzaamheden die gecoördineerd worden uitgevoerd onder leiding van Stadsherstel. Een constructie die de redding betekent van een uniek stuk cultureel erfgoed.

AUTHENTIEKE DETAILS

De restauratiewerkzaamheden hebben als doel de authentieke onderdelen uit de tijd van Cuypers te conserveren en tegelijkertijd de bijzondere identiteit van de vrijmetselaarsloge te behouden. Er zijn bijvoorbeeld nog glas-in-loodramen met geometrische figuren, gerelateerd aan vrijmetselarij. In de gevel van nummer 39, nu niet te zien door de steigers, is een indrukwekkende vijfpuntige diamant met daarin een pentagram aangebracht met gekleurd glas op een zinken achtergrond.

Ook de bierhal zal zijn glorie weer terugkrijgen. Nu latere betimmeringen van de Vrijmetselaars zijn weggenomen om het noodzakelijke constructieve herstel te kunnen plegen, zijn daaronder vandaan de meest prachtige plafond- en ook wandschilderingen te voorschijn gekomen. Allemaal van topkwaliteit, maar wel behoorlijk aangetast door spijkers en latere verflagen. Maar ook hier is besloten deze rijke eind 19e-eeuwse sierkunst weer te restaureren.

TRADITIONEEL PANNENBIER

De restauratiewerkzaamheden worden uitgevoerd door bouwbedrijf Schakel & Schrale en onderaannemers. Onder de bezielende leiding van architectenbureau Kentie & Partners, dat is gespecialiseerd in restauraties en renovaties in historische context, vordert het werk gestaag. 30 november jongstleden werd het traditionele pannensier gedronken. Als alles goed gaat zal het project april 2013 worden opgeleverd.

Pentagram in de kenmerkende maçonnieke voorgevel.
Foto: Dineke Hart

RESTAURATIES IN KORT BESTEK

EEN DIEMERMOLEN MET EEN JANUSKOP

Een merkwaardig geval, die Vensermolen. Ga aan de achterzijde staan en je kijkt uit over het romantische landschap van de maalkom. Ga aan de voorzijde staan en het geweld van de moderne infrastructuur overvalt je. Dat dubbele gezicht is er ook bij het molenlichaam zelf. Aan de buitenzijde ziet de met riet beklede romp er robuust en degelijk uit. De binnenkant is een heel ander verhaal. Waternet, van wie Stadsherstel de molen kon verwerven, had de buitenkant naar behoren onderhouden. Maar de woning van de oude molenaar, die gewoon met rust gelaten wilde worden gelaten, bleef zoals hij 50 jaar geleden was. Hier stonden de tijd en het onderhoud stil en daar maakte de natuur dankbaar gebruik van. Houtconstructies zijn zwaar aangetast, je kan je hand er soms insteken. Ook de fundering heeft zijn samenhang verloren.

Stadsherstel werkt met aannemer Louman hard om al die interne gebreken op te heffen en er weer een degelijke en comfortabele woning van te maken. Ondertussen werkt Rijkswaterstaat aan het met nog eens zes meter verhogen van de geluidswal, zodat het verblijven er nog aangenamer en stiller wordt.

MUSEALE KWALITEIT AAN DE BEVERWIJKSE BREESTRAAT

Eigenlijk wist iedereen het wel, de voorkamer van de voormalige pastorie op Breestraat 101 is een bijzonder fenomeen. Om met de vloer te beginnen, daar ligt een speciaal voor deze kamer gemaakt Deventertapijt met prachtige diepe rode kleuren. Dan de wanden. Roze geschilderde en met goud afgebetste lambriseringen, kasten en deuren, met daartussen geschilderde doeken met arcadische voorstellingen. Daarboven een plafond met stucwerk van een ongelofelijke kwaliteit van verfijning. Een prachtig bezit voor de gemeente Beverwijk, en voor Stadsherstel, want sinds een jaar zijn we eigenaar van de Breestraat. We zijn voortvarend gestart met de noodzakelijke restauratie van het pand. En die van de stijlkamer, maar die aanpak gaat veel omzichtiger. Aan de hand van een begeleidingscommissie, bestaande uit Nederlandse topspecialisten op interieurgebied, onder aansturing van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, is een restauratieprogramma vastgesteld voor de diverse onderdelen van de kamer.

Een prachtig, uniek bezit dus, maar daarmee ook een buitengewoon kostbare affaire. Stadsherstel heeft hier een kamer, waarvan de investering op geen enkele wijze kan worden terugverdiend uit de huur. Er zal optimaal gebruik moeten worden gemaakt van subsidies en financiële bijdragen uit alle geledingen. Wij gaan deze uitdaging in ieder geval niet uit de weg.

KLOVENIERSBURGWAL 44, EEN BAK VAN EEN HUIS

Een monumentaal huis met vijf verdiepingen van elk honderd vierkante meter, dat mag er zijn. Zeker als al die meters leeg gesloopt en alleen de grote kale basisconstructies te zien zijn. Ruimtes met een prachtige afleesbare bouwgeschiedenis. Vanuit de kelder zie je het gebouw als het ware door de tijd opgroeien. Die kelder is verdeeld in een diepe voorkelder, en een iets hoger gelegen achterkelder. Die scheiding is door het hele huis heen aan te treffen, we hebben dus te doen met een over de volle breedte aan elkaar gekoppeld voor- en achterhuis. In de vrijstaande rechterzijgevel, die trouwens zo'n 50 centimeter uit het lood staat, zijn nog de vele oude vensteropeningen te herkennen, die in latere tijd zijn dichtgemetseld.

Ook de andere zijgevel, die tevens de achtergevel is van de panden aan de Oude Hoogstraat heeft oude openingen. Er zijn deuropeningen herkenbaar naar die buurpanden, waarvan er één naar het fraaie winkelpand in de Oude Hoogstraat gaat, dat ooit totaal verbouwd is door architect Rood. Dezelfde architect die ook de gevelpui bij ons pand ontworpen heeft. Naar deze Rood verwijzen in beide gevels kleine gedenkstenen. Blijkbaar was er tussen beide winkelpanden een connectie. Goed om nog eens in het rijke Amsterdamse archief te duiken om dit uit te zoeken.

WAT WORDT FORT BIJ KROMMENIEDIJK?

Al een aantal jaren werkt Stadsherstel in nauwe samenwerking met de Provincie Noord-Holland aan een nieuwe toekomst voor een aantal forten van de Stelling van Amsterdam. Fort bij Krommeniedijk is daar één van. In samenwerking met de Care Factory is hiervoor een wel heel bijzondere bestemming ontwikkeld. Zij waren op zoek naar een locatie waar autistische jongeren de tussensprong zouden kunnen maken tussen thuis en een eigen woning. Het fort bleek hiervoor een zeer geschikt gebouw, al fronsten heel wat mensen hun wenkbrauwen bij de gedachte dat deze betonnen kolos passend zou zijn voor dit doeleinde.

Toch blijken alle gedachte voorzieningen naadloos te passen. Eén element vraagt echter veel voorbereidingstijd en dat is de noodzakelijke aanpassing van het bestemmingsplan. De gemeente Uitgeest, waar het fort onder valt, is positief over de mogelijkheid het fort een nieuwe bestemming te geven met een gezonde economische drager. Maar voor de gemeente telt ook de vraag of met nieuwe regels in de gezondheidszorg zij tenslotte verantwoordelijk worden voor de kosten van de cliënten van deze zorgvoorziening. Hopen dat het lukt!

VAN MAJELLAKERK TOT NEDPHO-KOEPEL

Op 12 december (12-12-12) opende de voormalige Gerardus Majellakerk haar deuren met een geheel nieuwe naam: de NedPho-koepel. Na de intensieve en grondige verbouwing door Stadsherstel, biedt de Koepel nu huisvesting aan het Nederlands Philharmonisch Orkest|Nederlands Kamer Orkest (NedPhO|NKO). Met de komst van het NedPhO|NKO krijgt de kerk - die rond 1926 is gebouwd naar een ontwerp van Jan Stuyt en was bestemd voor rooms-katholieken in de Indische Buurt - opnieuw een echte buurtfunctie. Kinderen en jongeren uit de wijk zijn welkom om kennis te maken met klassieke muziek en amateurmusici worden uitgenodigd om te repeteren en op te treden. Buiten de repetitietijden van het orkest zal Stadsherstel een deel van de ruimten verhuren. De kerk is namelijk ook een zeer geschikte locatie voor lezingen, symposia, diners, recepties en huwelijksvoltrekkingen.

Het NedPhO|NKO biedt u ook de gelegenheid een kijkje te nemen in de prachtig heringerichte kerk. U bent van harte welkom om geheel gratis een openbare repetitie van het Nederlands Kamerorkest bij te wonen. Kijk in de cultuuragenda op www.stadsherstel.nl naar de data voor 2013.

